

Çocuk Hemşirelerinde Mesleki Profesyonel Değerler

Aynur Yazıcı Sorucuoğlu¹, Fatma Güdücü Tüfekci²

¹Ulus Devlet Hastanesi, Bakım Hizmetleri Müdürü, Ankara, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye

ÖZET

Amaç: Çocuk hemşirelerinin mesleki profesyonel değerlerini değerlendirmek ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı olan araştırmada, Temmuz-Aralık 2013 tarihleri arasında, Ankara'da, üç üniversite ve beş eğitim araştırma hastanesinin çocuk kliniklerinde, örnekleme yöntemine gidilmeden, araştırmaya katılmayı kabul eden 224 çocuk hemşiresi ile çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında, hemşirelerin özelliklerini belirleyen bir soru formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, yüzdelik dağılımlar, ortalama, varyans analizi ve t testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada etik ilkelere bağlı kalmıştır.

Bulgular: Araştırmada, bekar olan ($p<0.01$), klinik sorumlu hemşiresi olarak çalışan ($p<0.01$) ve bilimsel toplantılara katılan ($p<0.05$) çocuk hemşirelerinin diğerlerine göre mesleki profesyonel değerlerinin önemli düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Çocuk hemşirelerinin mesleki profesyonel değerlerinin geliştirilmesi için kursların ve hizmet içi eğitim programları uygulanmalı, hemşireler bilimsel toplantılar için cesaretlendirilmeli ve teşvik edilmelidir.

Anahtar sözcükler: çocuk hemşiresi, mesleki profesyonellik

PROFESSIONAL VALUES IN PEDIATRIC NURSES

ABSTRACT

Objective: To evaluate professional values in pediatric nurses and to determine the factors that affect.

Materials and Methods: In this descriptive research, pediatric nurses who agreed to participate (N=224) were studied in the children's clinics of three universities and five teaching and research hospital in Ankara, without sampling method between the July-December 2013. In collecting the data, a questionnaire that determines the characteristics of nurses and Nurses' Professional Values Scale was used. The data were analyzed using percentage distributions, mean, variance analysis and t-test. It has been obeyed to the ethical principals in the research.

Results: It has been found that in this study, professional values of pediatric nurses who single ($p<.01$), working as clinical responsible nurse ($p<.01$) and attending scientific meetings ($p<.05$) was significantly higher than the other.

Conclusion: The courses and in-service training programs should be implemented for professional values development of pediatric nurses, and nurses should be encouraged to scientific meetings.

Key words: pediatric nurse, occupational professionalism

Günümüzde çağdaş toplumların en çok önem verdiği konulardan birisi profesyonelliktir (1). Profesyonellik, toplumda bir mesleğin rol ve sorumluluklarını yerine getiren ve bir işi gerçekleştiren her bireyin edinmesi gereken bir düşünce ve davranış biçimi olarak ifade edilmektedir (2,3,4).

Profesyonel statüye ulaşma tüm disiplinlerde önemli bir başarı olarak kabul edilmektedir (5). Hemşirelikte profesyonellik, hızla değişen sağlık bakımı alanında meslekte

deneyimli hemşireler yerine profesyonellik düzeyi daha yüksek hemşirelerin olmasını gerekli kılmıştır. Profesyonel hemşire, hemşirelik etik değerlerine sahip çıkan, otonomisi yüksek ve bilimsel gelişmeleri takip eden bir meslek üyesi olarak, hasta bakım kalitesinin artmasını da sağlamaktadır. Profesyonel hemşirelik hızla değişen sağlık sistemi çevresinde hemşirelik mesleğinin genişleyen rolünü oluşturmaktadır (6).

Hemşirelikte profesyonellik düzeyinin belirlenmesi, bu doğrultuda ileriye dönük iyileştirme çalışmalarının yapılması, mesleğe verilen önemin yükseltilmesi açısından önemli yer tutmaktadır (7,8,9).

Hemşireliğin uzmanlık alanlarından biri olan çocuk hemşireliği, çocuk ve aileyi bakımın merkezine alan, yenidoğan döneminden başlayarak, ergenlik döneminin sonuna kadar tüm gelişim dönemlerini kapsayacak biçimde ve birinci, ikinci, üçüncü düzeyde sağlık bakımı vermekten sorumlu bir alandır. Çocuk hemşirelerinin hızlı bir büyüme-gelişme süreci içinde olan, benlik kavramı, baş etme yöntemleri ve sosyal davranışları yetişkinlere göre daha az gelişmiş olan çocuk ve ailesinin fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal gereksinimlerinin farkında olarak bakım verme sorumluluğu vardır. Çocuğun yaşı ve gelişim düzeyine göre hastalığa gösterdiği fiziksel ve duygusal tepkileri değiştiği için farklı yaşlardaki çocuğu etkileyen gelişimsel kriz, hastalık ve hastalığın yarattığı sorunlarla etkili baş etmesine yardımcı olacak kaynakların belirlenip harekete geçirilmesi etkili hemşirelik bakımı için gereklidir (10). Çocuk hemşirelerinin kaliteli hemşirelik bakımı vermelerinin önemli şartlarından biri de profesyonelliklerinin iyi durumda olmasıdır.

Konu ile şu ana kadar yapılan çalışmalar, erişkin hastalara çalışan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin belirlenmesi ile ilgilidir (4,6,7,11).

Araştırma, Ankara'daki hastanelerde çalışan çocuk hemşirelerinin mesleki profesyonellik düzeylerini değerlendirmek ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Materyal ve metod

Araştırmanın Şekli

Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı yer ve zaman

Araştırma, Ankara'da, üç üniversite ve beş eğitim araştırma hastanesinin çocuk kliniklerinde, Temmuz-Aralık 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, belirtilen çocuk kliniklerinde çalışan tüm hemşireler (S=260) oluşturmuştur. Araştırmada, örnekleme yöntemine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden 224 çocuk hemşiresi ile çalışılmıştır.

Veri toplama araçları

Verilerin toplanmasında, hemşirelerin özelliklerini belirleyen bir soru formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği (HPDÖ) kullanılmıştır.

Soru Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu, hemşirenin cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, medeni durumu, çocuğu olma durumu çalıştığı kurumu, bölümü,

görevi, toplam çalışma yılı, çocuk hemşireliğinde çalışma yılı, mesleğini sevmeye ve tekrar seçme durumu, mesleğinden memnuniyeti, aylık nöbet sayısı, çalıştığı birimdeki hemşire sayısı, mesleğini gerçekleştirme durumu ve nedeni, hizmet içi eğitim alma durumu ve bilimsel toplantılara katılma durumunu belirleyen 20 sorudan oluşmuştur.

HPDÖ: Ölçek, Darlene Weis ve Mary Jane Schank tarafından geliştirilmiş ve Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şahin Orak ve Alpar (12) tarafından yapılmıştır.

Ölçek 44 maddeden oluşan ve 11 alt boyutu olan beşli Likert tipi (son derece önemli: 5; çok önemli: 4; önemli: 3; biraz önemli: 2; önemli değil: 1) bir ölçektir. Ölçeğin toplam puanı yukarıda belirtilen puanlama doğrultusunda hemşirelerin verdikleri cevaba göre puanlanan maddelerin toplamından oluşur. Ölçeğin toplam puanı 44-220 arasında değişebilir. Puanın yüksek olması hemşirelerin profesyonel değerlere ve etik konulara daha fazla önem verdiklerini gösterir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .95'tir. Bu araştırmadaki Cronbach Alpha değeri 97'dir.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verileri, çocuk hemşirelerinin mesailerі sırasında kabul ettikleri uygun saatlerde yüz yüze görüşme tekniği ile Eylül-Ekim 2013 tarihleri arasında toplanmıştır.

Araştırmanın değişkenleri

Bağımlı değişken: Hemşirelerin profesyonel değerler düzeyleridir.

Bağımsız değişkenler: Hemşirelerin cinsiyeti, yaşı, öğrenim durumu, medeni durumu, çocuğu olma durumu çalıştığı kurumu, bölümü, görevi, toplam çalışma yılı, çocuk hemşireliğinde çalışma yılı, mesleğini sevmeye ve tekrar seçme durumu, mesleğinden memnuniyeti, aylık nöbet sayısı, çalıştığı birimdeki hemşire sayısı, mesleğini gerçekleştirme durumu ve nedeni, hizmet içi eğitim alma durumu ve bilimsel toplantılara katılma durumudur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında yapılmıştır.

- Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri belirlenmesinde; yüzdelik dağılım ve ortalama,
- Hemşirelerin profesyonel değerler düzeylerinin belirlenmesinde; ortalama,
- Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerinin profesyonel değerler düzeyine etkisinin belirlenmesinde; t testi ve varyans analizi uygulanmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Araştırma için Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurulu'ndan onay ve ilgili kurumlardan izin alınmıştır. Bilgi edinilen tüm araştırmalarda cevapların gönüllü olarak verilmesi gerektiği için araştırmaya alınacak çocuk hemşirelerinin gönüllü katılımlarına önem verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın amacı ve elde edilen sonuçların hangi amaçlarla kullanılacağı hemşirelere açıklandıktan sonra onayları (bilgilendirilmiş onay ilkesi) sözlü olarak alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin, kendileri ile ilgili bilgilerin başkaları ile paylaşılmayacağı konusunda açıklama yapılmış ve "gizlilik ilkesine" uyulmuştur.

Araştırmanın genellenebilirliği

Araştırmanın sonuçları araştırma grubuna genellenebilir.

Bulgular

Çocuk hemşirelerinin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirildiği araştırmada, hemşirelerin %52.7'si 18-30 yaş grubunda, %90.2'si kadın, %69.2'si lisans ve üstü mezunu, %56.2'si evli ve %51.3'ünün çocuk sahibi olmadığı saptanmıştır. Hemşirelerin yaş, cinsiyet, öğrenim durumu ve çocuk sayısına göre profesyonellik düzeyleri arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Bekar olan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin evli olanlara göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$) (Tablo 1).

Araştırmada, çocuk hemşirelerinin %73.2'sinin eğitim ve araştırma hastanesinde çalıştığı, %92.4'ünün klinik hemşiresi olduğu ve bunların %5.8'inin sorumlu hemşire olarak görev yaptığı, %42.9'unun 0-5 yıl arasında hemşirelik deneyimi olduğu ve %40.2'sinin 1-5 yıldır çocuk hemşiresi olarak görev yaptığı belirlenmiştir. Hemşirelerin çalıştığı kurum ve bölüm, hemşirelik ve çocuk hemşireliği deneyimine göre profesyonellik düzeyleri arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Klinik sorumlu hemşiresi olarak çalışanların profesyonellik düzeylerinin klinik hemşirelerine göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 2).

Çocuk hemşirelerinin %64.7'sinin mesleğini sevdiği, %43.8'inin mesleğini tekrar seçmeyeceği, sadece %29'unun mesleğinden memnun olduğu, %18.3'ünün mesleğini tam olarak gerçekleştirmediği, %43.3'ünün ayda 6-10 nöbet tuttuğu, %79.9'unun çalıştığı klinikteki hemşire sayısını yeterli bulmadığı ve %57.1'inin bilimsel toplantılara katıldığı tespit edilmiştir. Hemşirelerin mesleğini sevme, mesleğini tekrar seçme, mesleğinden memnuniyet, mesleğini tam olarak gerçekleştirme, aylık nöbet sayısı, çalıştığı klinikte hemşirelerin yeterli olup olmadığına göre profesyonellik

Tablo 1. Çocuk hemşirelerinin özelliklerine göre profesyonellik düzeyleri

Özellikler	S	%	Profesyonellik Düzeyi	Test ve p
Yaş				
18-30	118	52.7	170.66±26.80	KW=4.054 p=.132
31-40	88	39.3	164.44±25.18	
41 ve üzeri	18	8.0	160.94±26.25	
Cinsiyet				
Kadın	202	90.2	167.00±25.84	MWU=1926.000 p=.305
Erkek	22	9.8	171.45±30.17	
Öğrenim durumu				
Lise	69	30.8	162.49±23.38	t=1.893 p=.060
Lisans ve üstü	155	69.2	169.64±27.22	
Medeni durum				
Evli	126	56.2	162.79±23.86	t=3.060 p=.002
Bekar	98	43.8	173.41±28.05	
Çocuk sayısı				
Yok	115	51.3	170.43±27.36	F=2.258 p=.107
Bir	62	27.7	166.87±25.47	
İki	47	21.0	160.87±23.64	

Tablo 2. Çocuk hemşirelerinin hemşirelik deneyimi ve çalıştığı kuruma göre profesyonellik düzeyleri

Özellikler	S	%	Profesyonellik Düzeyi	Test ve p
Çalıştığı kurum				
Üniversite Has.	60	26.8	165.33±26.74	t=.215p=.643
Eğitim Araştırma Has.	164	73.2	168.21±26.11	
Çalıştığı bölüm				
Klinik	207	92.4	166.76±25.92	MWU=1.352 p=.178
Poliklinik	17	7.6	175.70±29.61	
Görevi				
Klinik Hemşiresi	211	94.2	166.43±26.13	MWU=842.500 p=.020
Sorumlu Hemşire	13	5.8	183.76±23.56	
Hemşirelik deneyimi				
0-5 yıl	96	42.9	171.35±25.70	KW=7.076 p=.070
6-10 yıl	55	24.6	167.96±25.90	
11-15 yıl	26	11.6	166.23±28.25	
16 yıl ve üzeri	47	21.0	159.51±25.66	
Çocuk hemşireliği deneyimi				
0-1 yıl	63	28.1	170.28±25.94	F=905 p=.406
1-5 yıl	60	40.2	167.95±26.30	
6 yıl ve üzeri	71	31.7	164.26±26.50	

düzeyleri arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin katılmayanlardan önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$) (Tablo 3).

Tartışma

Çocuk hemşirelerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin değerlendirildiği ve etkileyen faktörlerin belirlendiği araştırmada, bulgular aynı grupta benzer çalışmaya rastlanmadığı için erişkin hastalarla çalışan hemşireler üzerinde yapılan çalışmaların sonuçları ile tartışılmıştır.

Araştırmada, çocuk hemşirelerinin mesleki profesyonellik düzeyleri 135.84 ± 15.27 olarak bulunmuş olup, bu durum çalışmaya katılan hemşirelerin profesyonellik durumunun iyi olduğunu yansıtmaya açısından sevindiricidir. Benzer şekilde, yapılan bir çalışmada da hemşirelerin meslekte profesyonellik tutum envanterinden ortalama 144.4 ± 9.8 puan aldıkları bildirilmiştir (13). Her iki sonuç orta düzey olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada, çocuk hemşirelerinin yaşı ve çocuk sayısı arttıkça, kadın ve lise mezunu olanlarda mesleki profesyonellik düzeylerinin daha düşük olduğu, fakat gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur ($p>0.05$). Benzer şekilde, yapılan araştırmalarda, hemşirelerin demografik özelliklerinin mesleki profesyonellik düzeylerini etkilemediği saptanmıştır (4,13). Fakat bazı çalışmalarda, mesleki profesyonellik düzeylerinin eğitim seviyesi yükseldikçe önemli düzeyde arttığı saptanmış (6,7,11,14), hemşirelerin aldıkları eğitim düzeyinin mesleki roller ve profesyonellikte etkiliği olduğu belirtilmiştir (15,16,17). Bu sonuçlar, çalışma bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmada, bekar olan hemşirelerin mesleki profesyonellik düzeylerinin evli olanlara göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$). Yapılan bir çalışmada, bu durum önemsiz bulunmuştur (4). Bekar olmanın mesleğe daha fazla yoğunlaşma sonucunu geliştirebileceği düşünülebilir.

Çocuk hemşirelerinin mesleki ve çocuk hemşireliği deneyimi arttıkça, üniversite hastanesinde, klinik hemşiresi olarak çalışanlarda mesleki profesyonellik düzeylerinin daha düşük olduğu, fakat gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur ($p>0.05$). Benzer şekilde, yapılan bir çalışmada, üniversite hastanesinde ve klinik hemşiresi olarak çalışanlarda, profesyonelliğin önemli düzeyde düşük olduğu, fakat hemşirelerin deneyimi arttıkça profesyonelliğin arttığı saptanmıştır (6,7). Araştırmamızda, yüksek

Tablo 3. Çocuk hemşirelerinin mesleki özelliklerine göre profesyonellik düzeyleri

Özellikler	S	%	Profesyonellik Düzeyi	Test ve p
Mesleği sevme durumu				
Evet	145	64.7	169.77 ± 25.81	F=1.645 p=.195
Hayır	35	15.6	162.77 ± 29.86	
Kararsızım	44	19.6	163.45 ± 24.19	
Mesleği tekrar seçme durumu				
Evet	74	33.0	168.48 ± 26.89	F=2.200 p=.089
Hayır	98	43.8	165.60 ± 25.70	
Kararsızım	52	23.2	169.42 ± 26.66	
Meslekten memnuniyeti				
Memnunum	65	29.0	170.43 ± 25.50	F=.635 p=.531
Kısmen Memnunum	115	51.3	166.60 ± 25.88	
Memnun değilim	44	19.6	165.22 ± 28.47	
Aylık nöbet sayısı				
Yok	59	26.3	167.98 ± 28.08	KW=4.406 p=.221
1-5	51	22.8	160.68 ± 21.50	
6-10	97	43.3	169.84 ± 25.88	
11 ve üzeri	17	7.6	172.11 ± 32.86	
Mesleğini gerçekleştirme				
Evet	80	35.7	164.55 ± 24.85	F= 1.828 p= .163
Kısmen	103	46.0	167.03 ± 24.16	
Hayır	41	18.3	174.09 ± 32.74	
Hemşire sayısı				
Yeterli	45	20.1	165.11 ± 23.34	t=1.141 p=.287
Yetersiz	179	79.9	168.02 ± 26.97	
Bilimsel toplantılara katılma				
Katılan	128	57.1	172.46 ± 25.69	t=3.385 p=.001
Katılmayan	96	42.9	160.73 ± 25.62	

eğitilmiş ve mesleki deneyimi fazla hemşirelerde profesyonellik düzeylerinin daha düşük olması, motivasyon gereksinimini işaret etmesi açısından önemli olabilir.

Araştırmada, klinik sorumlu hemşiresi olarak çalışanların mesleki profesyonellik düzeylerinin klinik hemşirelerinden önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Araştırmanın bulgularıyla paralel olarak, çalışmalar sorumlu hemşire olarak çalışanların profesyonellik düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur (4, 11,12). Klinik sorumluluğunun profesyonelliği güdülediği düşünülebilir.

Araştırmada, mesleğini sevmeyen ve yapmaktan memnun olmayan, mesleğini gerçekleştirdiğini ve hemşire sayısının yeterli olduğunu düşünen ve ayda 1-5 nöbet tutan hemşirelerde mesleki profesyonellik düzeyinin daha düşük olduğu, fakat gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu

bulunmuştur ($p>0.05$). Bu bulguların aksine, çalışmalar mesleğini seven (4,6) ve yapmaktan memnun olan, mesleğini gerçekleştirdiğini düşünenlerin profesyonelliklerinin önemli düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur (4). Ayrıca, işinden memnun olan hemşirelerin mesleki becerilerinde kendilerini daha bağımsız hissettikleri belirlenmiştir (18).

Araştırmada, bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin katılmayanlardan önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiş ($p<0.01$), bu bulgudan farklı olarak, bir çalışmada, hemşirelerin kongre katılımlarının profesyonellik düzeyini etkilemediği saptanmıştır (4).

Sonuç ve öneriler

Çocuk hemşirelerinin profesyonellik düzeylerinin değerlendirildiği ve etkileyen faktörlerin belirlendiği çalışmada, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Hemşirelerin yaşı ve çocuk sayısı arttıkça, kadın ve lise mezunu olanlarda mesleki profesyonellik düzeylerinin daha düşük olduğu, fakat gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu saptanmış, bekar olan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin evli olanlara göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$).

Hemşirelerinin mesleki ve çocuk hemşireliği deneyimi arttıkça, üniversite hastanesinde, klinik hemşiresi olarak

çalışanlarda mesleki profesyonellik düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuş, fakat gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuş, klinik sorumlu hemşiresi olarak çalışanların profesyonellik düzeylerinin klinik hemşirelerine göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Mesleğini sevmeyen ve yapmaktan memnun olmayan, mesleğini gerçekleştirdiğini ve hemşire sayısının yeterli olduğunu düşünen ve ayda 1-5 nöbet tutan hemşirelerde mesleki profesyonellik düzeyinin daha düşük olduğu, fakat gruplar arasındaki farkın önemsiz olduğu tespit edilmiş, bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin katılmayanlara göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.01$).

Bu sonuçlar doğrultusunda: yaşı ileri ve çocuk sayısı fazla, kadın ve lise mezunu olanlarda, evli olan, mesleki ve çocuk hemşireliği deneyimi fazla, üniversite hastanesinde, klinik hemşiresi olarak çalışanlarda, mesleğini sevmeyen ve yapmaktan memnun olmayan, mesleğini gerçekleştirdiğini ve hemşire sayısının yeterli olduğunu düşünen ve ayda 1-5 nöbet tutan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin desteklenmesi ve geliştirilmeleri için kursların ve hizmet içi eğitim programlarının uygulanması, bilimsel toplantılara katılmayan hemşirelerin bu toplantılar için cesaretlendirilmeleri ve teşvik edilmeleri önerilebilir.

Kaynaklar

1. Vicdan AK. Hemşirelikte Profesyonellik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı, 2010;261-3.
2. Erbil N, Bakır A. Meslekte Profesyonel Tutum Envanterinin Geliştirilmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009;6:290-302.
3. Güven T. Tıp etiği açısından meslek ve profesyonellik kavramlarının incelenmesi. Hacettepe Tıp Dergisi 2009;40: 84-8.
4. Karamanoğlu AY, Özer FG, Tuğcu A. Denizli İlindeki Hastanelerin Cerrahi Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi 2009;14:12-7.
5. Karadağ A, Hisar F, Elbaş NÖ. Hemşirelikte Profesyonelliğe İlişkin Davranışsal Envanter. Hemşirelik Forumu Dergisi 2004;7:14-22.
6. Çelik S, Ünal Ü, Saruhan S. Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi. İ.Ü.F.N. Hem Derg 2012;20:193-9.
7. Beydağ K, Arslan H. Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2008;3:76-87.
8. Karagözoğlu Ş. Hemşirelikte bireysel ve profesyonel özerklik. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2008;3:41-50.
9. Karadağ A. Meslek olarak hemşirelik. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2002;5:55-63.
10. Çavuşoğlu H. Pediatri Hemşireliği. Çocuk Sağlığı Hemşireliği Kitabı, 11. Baskı, Sistem Ofset, Ankara, 2013;19-21.
11. Karadağ A, Hisar F, Elbaş NÖ. The level of professionalism among nurses in Turkey. Journal of Nursing Scholarship, 2007;39:371-4.
12. Şahin Orak N, Ecevit Alpar Ş. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. MUSBED, 2002; 2:22-31.
13. Kaya P. İstanbul'un bir ilçesinde kamu ve özel sektörde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011;49-72.
14. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan Sönmez D. Mesleki Profesyonellik ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi 2011;9:237-59.
15. MacDonald JA, Herbert R, Thibeault C. Advanced Practice Nursing: Unification Through A Common Identity. J Prof Nurs 2006;22:172-9.
16. DeGrasse C, Nilcin W. Advanced Nursing Practice: Old Hat, New Design". Can J Nurs Leadersh 2001;14:7-12.
17. Halfer D, Graf E. Graduate Nurse Perceptions of the Work Experience. Nurs Econ 2006;24:150-5.
18. Karakoç Kaya Ö, Şimsek Z, Kabcıoğlu F, Dayı FF. Hemşirelerin Mesleki İmajlarını ve Mesleği Algılama Durumlarını Etkileyen Faktörler. Hemşirelik Forumu Dergisi 2004;7:1-6.